

ISSN:1306-3111

e-Journal of New World Sciences Academy
2010, Volume: 5, Number: 3, Article Number:E0006

Mehmet Nuri Gmleksiz

Aye lk Kan

Serav Bier

Alper Yetkiner

Firat University

nurigomleksiz@yahoo.com.tr

aulkukan@yahoo.com

seravbicer@hotmail.com

ayetkiner@hotmail.com

Elazig-Turkey

QUALITATIVE STUDIES

Received: June 2010

Accepted: July 2010

Series : E

ISSN : 1308-724x

© 2010 www.newwsa.com

MESLEĞE YENİ BAŞLAYAN SINIF ÖĞRETMENLERİNİN YAŞADIKLARI ZORLUKLARLA ÖĞRETMEN ADAYLARININ YAŞAYABİLECEKLERİ ZORLUKLARA İLİŞKİN ALGILARININ KARŐILAŐTIRILMASI

ÖZET

Bu çalışmanın amacı mesleğe yeni başlayan öğretmenlerin görev yaptıkları yerde yaşadıkları zorluklarla Ğretmen adaylarının yaşayabileceklerini dŐndkleri zorluklara ilişkin algılarının karŐılaŐtırılmasıdır. Araştırma nitel araştırma yöntemi kullanılmıştır. Durum alıŐması olarak desenlenen çalışma iki boyutlu yürütülmüştür. Hem mesleğe yeni başlayan öğretmenlerin hem de Ğretmen adaylarının görüşleri yapılandırılmış bir görüşme formuyla alınmıştır. Elde edilen verilerin analizinde bilgisayar destekli nitel veri analizi kullanılmıştır. ÖĞretmenlerin ve Ğretmen adaylarının görüşleri doğrultusunda karŐılaŐılan ve karşılaşılabilecek problemlerin sosyal, çevresel, idari, mesleki problemlerin yanında okulda yaşanabilecek problemler ve üniversitede alınan eğitime ilişkin problemler Şeklinde sıralanmıştır.

Anahtar Kelimeler: ÖĞretmenlik Mesleği, Ğretmen Adayı, EĞitim Fakültesi, Sınıf Ğretmeni, Stajyer Ğretmen

A COMPARISON OF ASSISTANT AND PROSPECTIVE TEACHERS' VIEWS ABOUT THE DIFFICULTIES THAT ARE FACED AND MAY BE FACED IN CLASSROOM TEACHING PROFESSION

ABSTRACT

The aim of this study is to compare the views of assistant and prospective teachers about the difficulties in teaching profession. Qualitative research method was used in the study. The study, which was designed as a case study, was conducted in two ways. Assistant and prospective teachers' views were collected by using a structured interview form. Computer aided qualitative data analysis was used to analyze the data. Both assistant and prospective teachers pointed out social, environmental, administrative and professional problems as well as the problems that are faced at school and may be faced during pre-service education.

Keywords: Teaching Profession, Prospective Teacher, Education Faculty, Classroom Teacher, Assistant Teacher

1. GİRİŞ (INTRODUCTION)

Ülkemiz açısından en temel dinamik eğitimidir. Genç bir nüfus potansiyeline sahip olan ülkemizin en temel problemi de yine eğitim ve eğitim sistemidir. Varolan insan kaynağının kazanca dönüştürülebilmesi için iyi eğitilmesi gerekmektedir. Bu durum ise eğitim sürecinin kalitesine ve tabii ki bu sürecin kalitesinin temel belirleyicilerinden olan öğretmenlik mesleğine bağlıdır. Gerçek manada kalkınmanın sağlanması ve nüfusun etkili biçimde kullanılmasının anahtarı öğretmenlerdedir. Ertürk'ün (2009: 45) de belirttiği gibi eğitim sistemleri, toplumun bireylerini yetiştirirken bunu bazı hedefler ve beklentiler çerçevesinde gerçekleştirir ve toplumun eğitim sürecinden beklentilerinin olduğu gibi öğretmenlerden de beklentilerinin bulunduğu bilinmektedir.

Toplumun öğretmenlik mesleğinden beklentilerinin olduğu gibi, öğretmenlerinde bir takım beklentileri vardır ve bu alanda yapılmış pek çok araştırmanın olduğu da bilinmektedir (Battal, Yurdakul, Sahan, 1998; Ceyhan, 2004; Uras& Kunt, 2004; Can& Soyer, 2008). Söz konusu bu beklentiler, bir takım problemlerin de habercisi olarak yorumlanabilir. Öyle ki öğretmenlerin beklentilerine paralel olarak bir takım problemlerinin olduğu da bilinmektedir. Özellikle maddi anlamda yaşanan bir takım sıkıntıların yanında öğretmenlerin çalışma koşulları da sıkıntı yaratan durumlardandır. Yine öğretmenlerin içinde buldukları duruma ve koşullara bağlı olarak yaşadıkları problemlerinin olduğu da bilinmektedir. Öğretmenlik mesleğinin genel problemlerinin yanında mesleğe yeni başlayan öğretmenlerin yaşayabilecekleri farklı problemlerinde olduğu da gerçektir. Yalçınkaya (2002), mesleğe yeni başlayan öğretmenlerin problemlerine dikkat çekerek uygulamada karşılaşılabilecek farklılıklar, işe yeni başlamanın heyecanı, değişen durum ve içinde bulunulan şartların öğretmenlerin özellikle mesleklerinin ilk yıllarında ciddi anlamda rehberliğe ihtiyaç duyabilecekleri ifade etmektedir. Bununla birlikte yapılan araştırmalar sınıf öğretmenlerinin mesleklerinden memnun olmama nedenlerini öğretmenlerin kendilerini yetersiz hissetmeleri, tayin korkusu, ulaşım, güvenlik, milli eğitimin tavrı şeklinde sıralamaktadırlar (Battal, Yurdakul, Sahan, 1998: 27). Benzer biçimde göreve yeni başlayan öğretmenin yaşayabileceği problemlerden biri de okula ve çevreye uyum olarak ifade edilmektedir (Yalçınkaya, 2002). Araştırma sonuçları gösteriyor ki sınıf öğretmenlerinin zorlandıkları bir diğer konu da birleştirilmiş sınıflarda öğretim yapmaktır (Şahin, 2003: 170-171). Bir başka çalışmada ise birleştirilmiş sınıflarda yaşanan problemlerin temel nedeni tecrübe eksikliği olarak ifade edilmiştir (Dursun, 2006: 36). Yine öğretmenlik mesleğinin tercih edilme nedenlerinden biri ekonomik nedenler (Ekiz, 2006: 141; Özbek, 2007: 151) olarak bilinse de öğretmenlerin aradıklarını bulamayışlarının da meslekte problem yaşamalarına neden olabileceği düşünülmektedir. Nitekim Seferoğlu (2001), sınıf öğretmenleri üzerinde yaptığı araştırmada, sınıf öğretmenlerinin en çok maddi sorunlar yaşadıklarını saptamıştır.

Öğretmenlik mesleğinin yürütülmesi oldukça zor şartlarda gerçekleşmektedir. Öğretmenlik mesleğini yürütecek bireylerin sürekli olarak kendisini geliştirmesi için çaba göstermesi gerekmektedir. Bu durum tamamen bireylerin kişisel gayretleriyle gerçekleşmektedir. Ayanı zamanda bireyleri zorlayan şartlarda bu mesleği yürütmek bireyleri zorlarken mesleğe olan inançlarını yitirmelerine neden olmaktadır. Ülkemizde öğretmenlik mesleğinin zor şartlar altında yürütülmeye çalışıldığı yadsınamayacak bir gerçektir. Özellikle sınıf öğretmenlerinin hem atanma problemiyle yüz yüze olmaları hem de atandıktan sonra çok ciddi problemlerle karşı karşıya kaldıkları bilinmektedir. Bütün bu düşünceler hem meslekte yeni olan sınıf öğretmenleriyle hem de mesleğe yeni başlayacak öğretmen adaylarıyla böyle bir çalışma yapmayı gerekli kılmıştır. Bu çalışmayla öğretmenlerin yaşadıkları ve öğretmen

adaylarının da yaşayabileceklerini düşündükleri problemler ortaya çıkarılmaya çalışılarak bu problemlerin en aza indirilmesi gayretlerinin ortaya çıkmasına katkı sağlanması düşünülmektedir.

2. ARAŞTIRMANIN AMACI (AIM OF THE STUDY)

Bu çalışmanın amacı mesleğe yeni başlayan sınıf öğretmenlerinin yaşadıkları zorluklarla öğretmen adaylarının yaşayabilecekleri zorluklara ilişkin algılarını ortaya koymak ve karşılaştırmaktır.

3. YÖNTEM (METHOD)

Nitel araştırma yönteminin kullanıldığı bu çalışmada durum çalışması desenine uyulmuştur. Durum çalışması bir ya da birkaç durumun derinlemesine araştırıldığı nitel çalışma desendir (Yıldırım&Şimşek, 2005: 77). Çalışma iki boyutlu olarak yürütülmüştür. Mesleğe yeni başlayan sınıf öğretmenleri ile Sınıf Öğretmenliği programına devam eden öğretmen adayları araştırma kapsamına alınmıştır. Görüşlerine başvuru alan öğretmenler 23, öğretmen adayları ise 19 kişidir. Öğretmenlerin 9'u kadın 14'ü ise erkektir. Öğretmen adaylarının ise 13'ü kız 6'sı ise erkektir. Katılımcıların araştırmaya dahil edilmesinde gönüllülük esas alınmıştır. Bunun dışında özellikle öğretmenlerin seçiminde doğu illerinde görev yapan ve meslekte yeni olan öğretmenler araştırma kapsamına dahil edilmiştir. Araştırma kapsamındaki öğretmen adayları ise Fırat Üniversitesi Eğitim Fakültesi İlköğretim Bölümü Sınıf Öğretmenliği Programına devamına devam eden son sınıf öğrencilerinden seçilmiştir.

Araştırmada araştırmacılar tarafından oluşturulan yapılandırılmış bir görüşme formu kullanılmıştır. Uzman görüşleri ve literatür taraması desteğiyle hazırlanan görüşme formunda hem öğretmenlerin karşılaştıkları hem de öğretmen adaylarının karşılaşılabileceklerini düşündükleri sorunları ortaya çıkaracağı düşünülen sorulara yer verilmiştir. Katılımcılara yöneltilen sorular öğretmenlik mesleğindeki sosyal ve çevresel problemleri okuldaki idari işlere ve okulun imkanlarına ilişkin problemleri ortaya koymayı hedeflemektedir. Aynı zamanda mesleki yeterlik ve eğitim fakültelerinde alınan eğitime ilişkin sorunlar da belirlenmeye çalışılmıştır. Elde edilen verilerin çözümlemesinde bilgisayar destekli nitel veri analizi kullanılmıştır. Hem verilerin analizi hem de ortaya çıkan durumun modellenmesi NVIVO-8 programı kullanılarak gerçekleştirilmiştir. İçerik analizi dikkate alınarak yapılan veri analizinde kodlamalar dört araştırmacının ortak görüşlerine göre yapılmıştır. İçerik analizi, verilerin kodlanması, temaların bulunması, kodların ve temaların düzenlenmesi, bulguların tanımlanması ve yorumlanması biçiminde yürütülmektedir (Yıldırım&Şimşek, 2005: 228). Nitel veri analizinde temel sürecin kodlama olduğu ifade edilmektedir. (Kuş-Saillard, 2009). Çalışma bu basamaklar dikkate alınarak yürütülmüştür. Bu çalışmalara paralel olarak temalar arasındaki bağlantılar dikkate alınarak modelleme çalışması yapılmıştır (Bkz. Şekil I).

4. BULGULAR (FINDINGS)

Katılımcılara yöneltilen sorulara bağlı olarak cevapları analiz edilmiş ve yapılan yüklemeler değerlendirilmiştir. İlk önce öğretmen adaylarının kendilerine yöneltilen sorulara verdikleri cevaplar analiz edilmiş ve değerlendirilmiştir. Bu değerlendirmelerde yükleme yapılan temalar Çizelge 1'de özetlenmiştir.

Tablo 1. Öğretmen adaylarının yaşayabileceklerini düşündükleri problemlere ilişkin temaların dağılımı
(Table 1. Distribution of the themes about the problems that prospective teachers think they may face)

YAŞANABİLECEĞİ DÜŞÜNÜLEN PROBLEMLER	CİNSİYET	
	KIZ	ERKEK
SOSYAL PROBLEMLER		
Dil problemi	8	3
Kültürel farklar	7	4
Yaşamsal farklar	4	2
Yöre halkı tarafından kabul görmeme	3	1
Güvenlik problemi	1	0
ÇEVRESEL PROBLEMLER		
Ulaşım	10	3
Barınma	11	1
İklim	9	3
Köy şartlarına uyum	2	1
Aileden uzak olmak	1	0
Su problemi	1	0
Elektrik problemi	1	0
Alışveriş problemi	1	0
İletişim problemi	1	0
Cinsiyetten kaynaklanan problemler	1	0
İDARİ PROBLEMLER		
Yetersiz bilgi düzeyi	10	5
Tecrübesizlik	5	3
OKULA YÖNELİK PROBLEMLER		
Düşük beklenti düzeyi	6	3
Araç-gereç eksikliği	5	0
Materyal eksikliği	3	0
Teknolojik eksiklik	3	0
Ekonomik problemler	0	1
MESLEKİ PROBLEMLER		
Meslek bilgisi	4	4
Genel kültür bilgisi	5	3
Alan bilgisi	2	1
ALINAN EĞİTİME İLİŞKİN PROBLEMLER		
Derslerin yetersizliği	11	3
Uygulamaların yetersizliği	4	3
Programın yetersizliği	2	1
Akademisyenlerin yetersizliği	2	1
Akademisyenlerin ideolojik tutumları	0	1
Gereksiz dersler	1	0

Öğretmen adaylarının atandıkları yerde karşılaştıkları olası sosyal problemleri dil problemi, kültürel farklar, yaşamsal farklar, yöre halkı tarafından kabul görmeme ve güvenlik problemi biçiminde sıraladıkları dikkat çekmektedir. Öğretmen adaylarının sosyal problemlere ilişkin olarak verdiği cevaplardan bazı örnekler aşağıda sıralanmıştır:

- **Ö9-K**, "İlk atanma yeri kuvvetle muhtemel köy olacaktır. Atanacağım köyde Türkçe'den başka bir dil konuşuluyorsa en büyük sorun iletişim olacaktır. Köy halkının bayan öğretmene baskısı daha doğrusu öğretmene ve eğitime baskısı"
- **Ö16-K**, "farklı bir dille konuşulan bir köyde görev yapmak beni çok zorlar"
- **Ö12-K**, "Kültürel ayrılıklar olursa karşılıklı bir sorun yaşanabilir. Kapalı bir düşünce yapısına sahipse o ortam kabullenmekte zorluk çekebilirim. Ya da o ortam beni kabul etmeyebilir"

- **Ö6-E**, "yeni gideceğim bir yerde kültürel, yaşamsal farklar olması muhtemeldir. Ayrıca köye gitme durumu olduğu için köy içinde farklı bir gözle bakılma durumuyla karşılaşılabilir. Ayrıca konuşma farkı lehçe farkı bizleri zorlayan etmenlerden biri Kürtçe bilmeyen öğretmenler kört köylerinde bayağı zorlanırlar"
- **Ö8-K**, "genelde ilk atamaların doğu bölgelerine olacağını düşündüğünden güvenlik yaşam tarzı ve dil problemlerinin olabileceğini düşünüyorum"

Çevresel problemler, araştırmada üzerinde durulan diğer bir konudur. Öğretmen adayları atandıkları yerde karşılaşacakları olası çevresel problemleri ulaşım, barınma, iklim, köy şartlarına uyum, aileden uzak olma, su problemi, elektrik problemi, alışveriş problemi, iletişim problemi ve cinsiyetten kaynaklanan problemleri, biçiminde sıralamaktadırlar. Öğretmen adaylarının yaşayabileceklerini düşündükleri çevresel problemlere ilişkin görüşlerinden örnekler aşağıda sıralanmıştır:

- **Ö19-K**, "iklim, ulaşım, kalabilecek yer ve zor şartlar. Yaşayıp büyüdüğümüz çevreye oranla böylesi zor şartlar bizim için problem olurdu"
 - **Ö9-K** "elektrik, su, ulaşımın büyük sorun olacağını düşünüyorum. Köyde yağmur yağsa hemen her yer çamur olur. Kalacak ev problem. Kışın kar yağsa yollar kapansa problem. Köyde çeşit çeşit böcek olur problem. Marketin olmaması.."
 - **Ö2-E** "Köye gideceğim için iklim koşulları çok zor olacaktır. Belki ilk 3 ay merkeze bile inemeyeceğim"
 - **Ö12-K**, "gittiğim yerde barınabileceğim bir ev olmayabilir. Ve benim için ciddi bir sıkıntı olur. Zir bir iklimi olan ortam beni zorlar. Şehre bağlantısı olmayan bir ortam beni korkutur. Telefon çekmezse ciddi bir bunalım olur benim için"
 - **Ö14-K** "iklim değişikliğine belki ayar aydurlabilir ama sanmıyorum. Barınmada cinsiyetten dolayı zorlanabiliriz. İnsani yaklaşımlardan dolayı eğer ki köy olursa ki olacağı yüzde yüz çok büyük bir sıkıntı yaşanabilir"
- İdari problemlere ilişkin olarak öğretmen adaylarının tecrübesizlik ve yetersiz bilgi düzeyinde olduklarını belirttikleri görülmüştür.
- **Ö7-K** "idari işlerde kendimi yeterli görmüyorum. Atandığım yerde bu idari işlerin hepsinden sorumlu olduğumda nasıl ve ne şekilde yapabilirim bilmiyorum"
 - **Ö8-K** "çok az bilgi sahibiyim. Resmi yazışmalarda nereye direkt başvuracağım konusunda ya da sınıf öğretmeninin yetki ve görevleri hakkında sadece derslerde öğrendiğimizle sınırlı bilgiye sahibim. Ancak bunu göreve başladığımda deneyimlerle öğreneceğimi düşünüyorum"
 - **Ö12-K** "yönetmelik konusunda hiçbir fikrim yok. Böyle bir durumla karşılaşırsam benim için hiç iyi olmaz. Umarım böyle bir şeyle karşılaşmam"
 - **Ö6-E** "Tedirginim, çünkü yazışmalar, planlar, yetenekler vb. durumlar hakkında fazla bilgim olmadığından tedirginim"
 - **Ö3-E** "Dört senelik eğitimimizde bu konuda hiçbir bilgi ve tecrübe edinmedik"

Üzerinde durulan bir diğer konun okula yönelik problemlerdir. Öğretmen adaylarının bu bağlamda yükleme yaptıkları konular ekonomik problemler, teknolojik ürün eksikliği, araç-gereç eksikliği, materyal eksikliği ve yoğun biçimde de düşük beklenti düzeyi olarak belirlenmiştir. Bu anlamda mesleğe yeni başlayan öğretmenlerin okula yönelik eksikliklere dönük olarak yoğun bir biçimde yükleme yaptıkları dikkat çekmektedir. Araştırma kapsamındaki öğretmen adaylarının

yaşayacaklarını düşündükleri olası problemlere ilişkin görüşlerinden örnekler aşağıda sıralanmıştır:

- **Ö6-E** "bu konuda fazla bir beklentim yok. Çünkü köye atanma durumumuz daha yüksek olduğu için köy okullarında da bu malzemeler olmayacağı için bayağı sorun olacaktır"
- **Ö2-E** "Okulun materyal bakımından yeterli olacağını pek sanmıyorum"
- **Ö9-K** "ilk atama yerinin köy olacağı için projeksiyon , bilgisayar, harita vb. materyal bulunmasını beklemek çok ütöpik"

Ö15-K "sınıf öğretmenliği yapacağımız için ilk görev yerimiz maddi açıdan güçlü olmayan yerleşim birimleri olacaktır. Dolayısıyla görev yapacağımız okulların öğretim boyutunu etkileyebilecek düzeyde fiziksel alt yapı eksikliği olacağını düşünüyorum"

Mesleki problemlere ilişkin olarak öğretmen adaylarının meslek bilgisi genel kültür ve alan bilgisi noktasına yoğunlaştıkları ve kendilerini özellikle meslek bilgisi ve genel kültür bilgisi noktasında problem yaşamaya aday gördüklerini ifade ettikleri düşünülebilir. Öğretmen adaylarının bu konudaki görüşlerinden örnekler aşağıda sıralanmıştır:

- **Ö1-E** "Bu üç alanında tam donanımlı olduğu düşünmüyorum. Öğretmenlik atandıktan sonra öğrenilmeye başlıyor kanısındayım."
- **Ö19-K** "genel kültür bilgi düzeyim kitaptan ve tv den aldığım bilgilerden öte değil (onlarda zaten tam değil). Alan bilgisi Fırat Üniversitesi Eğitim Fakültesinden aldığım alan derslerinin boş ya da pek verimli geçmemesinden dolayı yeterli değilim. Öğretmenlik meslek bilgisi konusunda da yeterli değilim. Ama hepsinin altından kalkabileceğime inanıyorum"
- **Ö6-E** "alan bilgisi, öğretmenlik meslek bilgisi ve genel kültür konusunda iyiyim. Fakat meslek bilgisi konusunda fazla tecrübemiz olmadığından dolayı bu konuda ilk yıllarda sıkıntılar çekilebilir. Diğer konularda sorun çıkacağını sanmıyorum"

Son olarak fakültede alınan eğitimde karşılaştıkları problemler noktasında öğretmen adaylarının yetersiz uygulamalarla karşılaştıkları, akademisyenlerin yetersiz olduğunu ifade ettikleri belirlenmiştir. Aynı zamanda gereksiz ve yetersiz dersler, akademisyenlerin ideolojik tutumları ve sınıf öğretmenliği programının yetersizliği yüklemeye yapılan alt temalar olarak karşımıza çıkmaktadır.

- **Ö6-E**, "eğitim fakültesindeki dersler ve etkinlikler bizleri öğretmenliğe tam olarak hazırlamıyor. Bu konuda kendi kendimiz geliştirmek zorundayız"
- **Ö7-K**, "okuldaki derslerin genellikle mesleğe hazırlama konusunda faydası yok. Ancak bazı derslerde ders anlatımı ve sunumları bizlere verilmesi en azından mesleğe atandığımızda öğrenciler karşısındaki heyecanımızı azaltır. Onun haricinde hiçbir faydası yok"
- **Ö12-K**, "eğitim fakültesinde aldığımız bilginin bize yeterli olacağını sanmıyorum. Teorin olarak alınan bir bilgi askıda kalır. Uygulamanın olması verimi arttırır diye düşünüyorum. Program yetersiz bence."
- **Ö13-K** "aldığımız bazı derslerin öğretmenlik mesleği için gereksiz olduğunu düşünüyorum."

Araştırma kapsamındaki öğretmenlerin kendilerine yöneltilen sorulara verdikleri cevaplar analiz edildiğinde ulaşılan temalar ve yapılan yüklemeler Çizelge 2 de özetlenmiştir.

Tablo 2. Öğretmenlerin sosyal problemlere ilişkin temaların dağılımı
(Table 2. Distribution of the themes about social problems that the teachers face)

YAŞANAN PROBLEMLER	CİNSİYET	
	KADIN	ERKEK
SOSYAL PROBLEMLER		
Kültürel farklılıklar	3	3
Dil problemi	0	5
Çevreye uyum	0	4
Ekonomik problem	1	0
Dilin argo kullanılışı	0	1
Öğretmene değer verilmemesi	1	0
ÇEVRESEL PROBLEMLER		
Ulaşım	5	10
Barınma	5	8
İklim	3	7
İletişim problemi	0	2
Sağlık problemleri	0	1
Su problemi	0	1
Elektrik problemi	0	1
İDARİ PROBLEMLER		
Üniversitede alınan yetersiz eğitim	4	3
Hizmet içi eğitim eksikliği	0	2
Müdür yetkili olmak	0	1
Milli eğitim müdürlüğü ile iletişim bozukluğu	0	1
Resmi yazışma problemi	0	1
İdari işlerin zaman alması	0	1
OKULA YÖNELİK PROBLEMLER		
Teknolojik araç-gereç eksikliği	7	5
Ortamının kullanışsızlığı	5	6
Laboratuvar eksikliği	4	5
Öğretim materyali eksikliği	6	2
Mevcut imkanları kullanmadaki vetersizlik	1	2
Elektrik problemi	1	1
Çevre düzenlemesine ilişkin problemler	0	2
MESLEKİ PROBLEMLER		
Alan bilgisi	0	2
Meslek bilgisi	2	6
Genel kültür bilgisi	0	1
ALINAN EĞİTİME İLİŞKİN PROBLEMLER		
Derslerin teorik olması	5	7
Derslerin yetersizliği	3	7
Tecrübe eksikliği	1	3
Derslerin kolay unutulması	0	1
Derslere karşı ilgisizlik	1	0
Akademisyenlerin yetersizliği	0	1
Öğretmenlerin bilinçsizliği	0	1

Araştırma kapsamındaki öğretmenlerin çalıştıkları yerlerdeki sosyal problemlerini kültürel farklılıklar, dil problemi, çevreye uyum, ekonomik problemler, dilin argo kullanılışı ve öğretmene değer verilmemesi şeklinde sıraladıkları görülmektedir. Sosyal problemlere ilişkin olarak öğretmenlerin karşılaştıkları sosyal problemlere ilişkin görüşlerinden örnekler aşağıda verilmiştir:

- **M14-K**"Bulduğum çevre dışarıdan (il dışı) göç alan bir ilçe olduğu için ülkenin farklı bölgelerinden gelen insanlar çok fazla. Bu durum insanlar arasındaki anlayışı, yardımlaşmayı zorlaştırıyor.

Büyükler arasında olan bu anlaşmazlık ister istemez çocuklara da yansıyor”

- **M18-K**, “Yaşadığım şehirde çalışmama rağmen merkezle arasında çok fazla kültür farkının olduğunu gördüm”
- **M1-E** “çevreye uyum konusunda bazı sorunlar yaşadım”.
- **M7-E** “dil açısından farklılık olduğu için ciddi olmasa da sosyal bir problem atlattım.”
- **M22-E** “Özellikle dil konusunda. Buranın halkının bayanlarının çoğu ve erkeklerinin yaşça büyük olanları Türkçeyi hiç bilmiyor. Bu sıkıntı oluşturuyor.”
- **M20-E** “En önemlisi “dil” sorunu. Atandığım yerde Kürtçe konuşulması ve çocuklar okula gelmeden önce Türkçe’yi ya çok az öğrenmeleri ya da hiç öğrenmemeleri nedeniyle iletişim sorunu yaşadım, tabii bu bayağı bir zamanımı aldı eğitim -öğretimi etkili bir şekilde almalarını zorlaştırdı.”
- **M13-K** “öğretmenlere çok değer verilmediğini gözlemledim.”

Benzer biçimde öğretmenlerin atandıkları yerdeki çevresel problemleri ulaşım, barınma, iklim, iletişim problemi, sağlık problemleri, su problemi, elektrik problemi şeklinde sınıflandırılmıştır. Bu yüklemelerin yapılmasını sağlayan görüşlerden örnekler aşağıda sıralanmıştır:

- **M2-K** “Yollar iğrençti, tüm uçurumdu. Her an kaza riski taşıyorduk.”
- **M11-K** “görev yaptığım yer ve kaldığım yer arasındaki mesafe uzun ve araç gereç bulabilmek problem olabiliyor”
- **M3-K** “ev bulmayla ilgili birtakım problemler yaşadım. Bazı ev sahiplerinden bekar olduğum için geri çevrildim. Ev kiralalarının gereğinden fazla olması da maddi bir sorundu.”
- **M6-E** “Barınma konusunda ise halkın bir nevi geçim kaynağı olarak öğretmeni görmesi sebebi ile kiralar yüksek”.
- **M6-E**, “iklimin karasal sert olması ve bünyemin buna alışamamasından hastalıklar oluşmuştur.”
- **M20-E**, “ulaşım sorununuz var; köyden ilçeye veya ile düzenli taşıma yapılamıyor. Su sorununuz var; şebeke suyu yeterli olmadığından, suyumuzu kovalarla temin etmek zorunda kalıyoruz. Elektrik sorununuz var; köyde sürekli elektrik kesintisi yaşanıyor..”

İdari problemlere ilişkin olarak öğretmenler üniversitede yetersiz eğitim verildiğini belirtmenin yanında idari işlere yönelik olarak hizmet içi eğitimin de yetersiz olduğunu belirtmişlerdir. Aynı zamanda milli eğitim müdürlüğü ile iletişim bozukluğu, işlerin çok zaman alması, müdür yetkili olmanın zorluğu, resmi yazışmaların zorluğuna da yüklem yapıldığı görülmektedir.

- **M3-K** “üniversitelerde bunların hiçbiri öğretilmediğinden tutanak, nöbet defteri, rehberlik hizmeti raporları, zümre, şök... gibi kavramlar bana çok yabancı geldi. Zamanla alışabildiğimi anladım”
- **M17-E** “Öncelikle üniversitede gördüğüm eğitimin bana hiç yararlı olmadığını gördüm, sanki başka bir bölüm okumuşum gibi yabancı geldi bana”.
- **M16-E** “Hizmet içi eğitimler gerektiği gibi ciddi verilmediği için her gelen müfettişlerden azar işitir olduk. İlçe milli eğitimin yazışmalar hakkında doğuştan bilgi sahibi olduğumuzu sanmaları ve bilgilendirme konusunda çok aciz olmaları yetki yazışma ve sorumlulukları sağdan soldan ya da yönetmeliklerden öğrenerek çözmeye çalıştık.”

Katılımcılara yöneltilen bir diğer konu görev yaptıkları okulda yaşadıkları problemlere yöneliktir. Bu bağlamda öğretmenlerin laboratuvar eksikliği (fen ve bilgisayar), elektrik kesintisi, öğretim materyali eksikliği, teknolojik araç-gereç, okulun çevre düzenlemesi, okul

ortamının kullanışsızlığı ve mevcut imkanları kullanmadaki yetersizlik biçiminde temalara yüklemeye yaptıkları dikkat çekmektedir. Öğretmenlerin görüşlerinden bazı örnekler aşağıda sıralanmıştır:

- **M1-E** "okulda fen ve bilgisayar laboratuvarı, tepegöz, projeksiyon cihazı gibi öğretim materyali bulunmamaktadır"
- **M4-K** "fiziksel koşulları, donanımları çok zayıf bir okul. Laboratuvar, projeksiyon, bilgisayar vs yok. Dersi görsellerle izleterek işletemiyorum"
- **M8-E** "okulun çevre duvarı yok. Bahçede her türlü canlıyı görmek mümkündür."
- **M8-E** "Tuvaletler kışın kullanılmıyor"

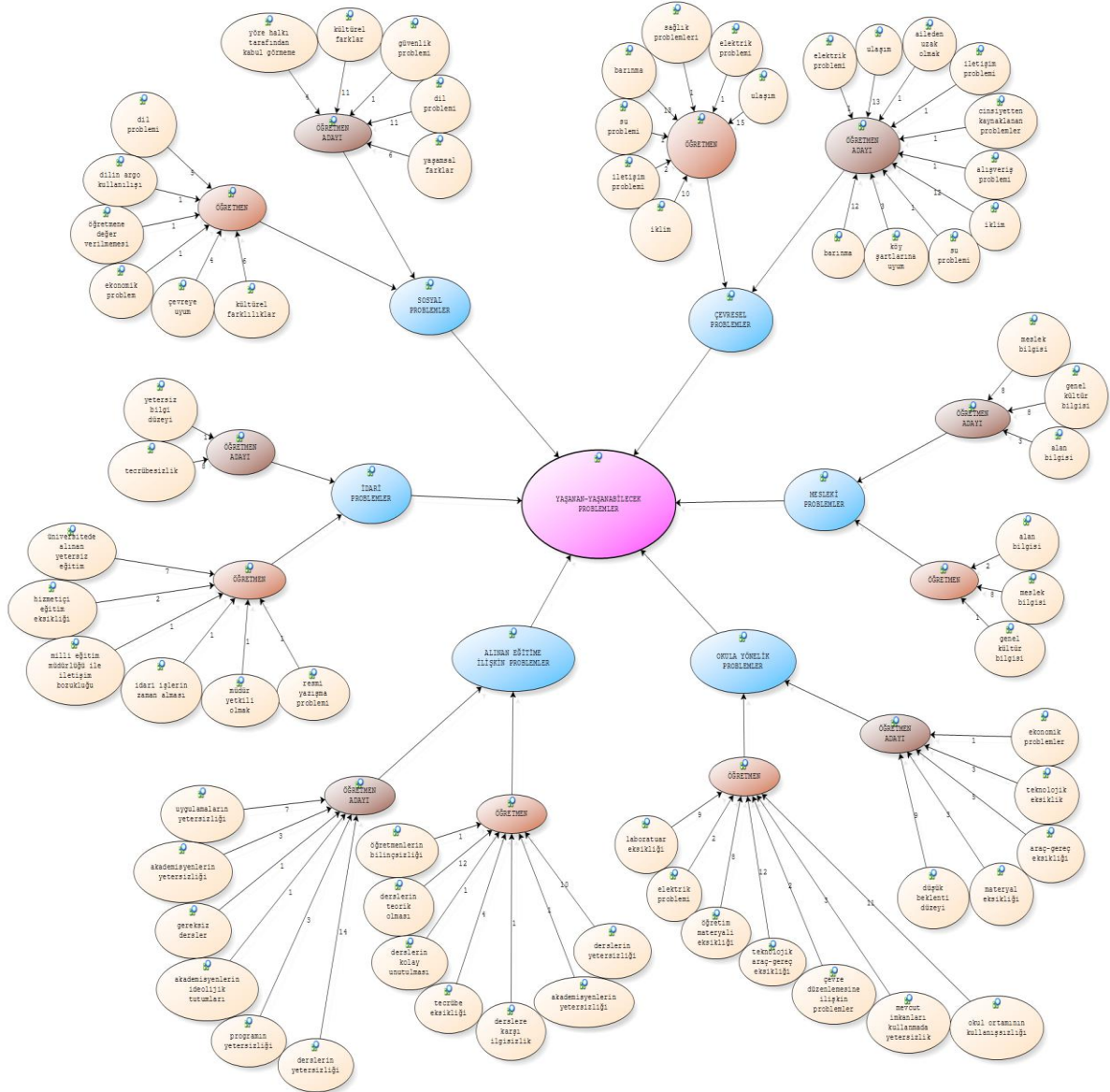
Bir diğer nokta mesleki problemlerdir. Bu konuda öğretmenler öğretmen adaylarıyla benzerlik göstererek alan bilgisi, mesleki bilgi ve genel kültür bilgisi açısından problem yaşadıkları ancak en belirgin biçimde problem yaşanan konunun meslek bilgisi olduğunu ortaya koymuşlardır.

- **M17-E** "Bütün olarak değerlendirmek istiyorum. Kendimi 3 alandan da yeterli bulmuyorum. Bu konularda yeterliliğimi arttırmak ve istenilen nitelikleri taşıyan bir öğretmen olmak için çaba sarf etsem de henüz yolun başındayım. En azından lisans eğitim sırasında edinmem gereken donanımın büyük bir kısmını yeni yeni edindiğimi söyleyebilirim."
- **M22-E** "Öğretmenlik meslek bilgisi konusunda çok yetersiz olduğumu düşünüyorum çünkü üniversitede öğrenilenlerin çoğunun uygulanacağı ortamlar değil okullar. Çocuk psikolojisi konusunda yetersiz olduğumu düşünüyorum."
- **M18-K** "Alan bilgisi ve genel kültür konusunda sıkıntı yaşamadım ancak meslek bilgim yeterli değildi. Çoğu zaman sınıf içerisinde olaylara nasıl yaklaşmam gerektiği konusunda zorlandım. Sınıf yönetimi açısından çok eksiklerim vardı. Bunları 1 yıl içerisinde yaşayarak tamamlamaya çalıştım"

Son olarak araştırma ile üzerinde durulan konu üniversitede alınan eğitimin etkisi ve yaşanan problemlere ilişkindir. Bu konuya bağlı olarak öğretmenlerin yüklemeye yaptığı alt temalar derslerin yetersiz olması, akademisyenlerin yetersiz olması, derslere karşı ilgisizlik, tecrübe eksikliği, kolay unutulma, derslerin teorik olması, öğretmenlerin bilinçsiz olması şeklinde sıralanmıştır.

- **M1-E** "eğitim fakültesinde gördüğümüz derslerin çoğu teorik dersler olduğu için daha sonra daha kolay unutulmaktadır ve yetersiz kalmaktadır. Öğretmenlik mesleğinin pratikte öğrenilmesi kanaatindeyim."
- **M15-E** "Birleştirilmiş sınıflar dersi teorik olarak iyiydi fakat uygulama kısıtlı olduğu için bir birleştirilmiş sınıf öğretmeni olarak ilk başta zorlandım. Biraz daha uygulamaya zaman ayrılması kanısındayım. Öğretim derslerinde biraz daha uygulamaya yer verilebilir."
- **M21-E** "Akademisyenler (genelleme yapmamakla beraber) öğretmenlik yapmadan ideal öğretmenlik konusunda ders verenlerin; bizim daha iyi bir öğretmen ve dahası daha iyi bir eğitimci olabilmemiz için ciddi bir katkılarının olduğu kanaatini taşıyorum."
- **M4-K** "Fakat öğrencilerle etkileşimim, onlara aktarabilme... bunlar tamamen yaşayarak öğrenilen şeylerdir. Fakültenin buna bir yararı olmadı. Ben mesleği yaşadktan sonra, öğrencilerle etkileşime geçtikten sonra öğrendiğime inanıyorum."

Hem öğretmen adaylarının hem de görev yapan öğretmenlerin cevapları analiz edilerek NVIVO 8 programında modellenmiştir. Bu işlem sonucunda oluşturulan model, Şekil 1'de görülmektedir.

Şekil 1. Yaşanan-Yaşanabilecek problemlere ilişkin model
(Figure 1. Model about the problems that are faced and may be faced)

4. SONUÇ ve ÖNERİLER (CONCLUSION AND RECOMMENDATION)

Yapılan çalışmada öğretmen adaylarının öğretmenlik mesleğini icra ederken karşılaşılabileceklerini düşündükleri ve mesleğe yeni başlayan öğretmenlerin karşılaştıkları problemler analiz edilmiştir. Yapılan nitel analiz sonucunda araştırma soruları da dikkate alınarak altı farklı boyutta problem durum ortaya konmuştur.. İlk olarak katılımcıların öğretmenlik mesleğine ilişkin olarak sosyal problemleri sıralamaları istenmiştir. Öğretmen adaylarının bu problemleri dil problemi, kültürel farklar, yaşamsal farklar, yöre halkı tarafından kabul görmeme ve güvenlik problemi biçiminde sıraladıkları görülmüştür. Mesleğe yeni başlayan öğretmenlerin de benzer noktaları karşılaştıkları sosyal problemler arasında sıralamaları dikkat çekmektedir. Öğretmenler kültürel farklılıklar, dil problemi, çevreye uyum, ekonomik problemler, dilin argo kullanılışı ve öğretmene değer verilmemesi gibi konular üzerinde yoğunlaşmışlardır. Dikkat edileceği gibi öğretmenlerin ve öğretmen adaylarının ortak olarak üzerinde durdukları konular dil problemi ve kültürel farklılıklar olarak ortaya çıkmıştır.

Araştırma kapsamında incelenen bir diğer konu öğretmenlik mesleğinde yaşanabilecek çevresel problemlerdir. Öğretmen adayları çevresel problemleri ulaşım, barınma, iklim, köy şartlarına uyum, aileden uzak olma, su problemi, elektrik problemi, alışveriş problemi, iletişim problemi ve cinsiyetten kaynaklanan problemler şeklinde belirtmektedirler. Araştırma kapsamındaki öğretmenlerin çevresel problem olarak gördükleri konular ise ulaşım, barınma, iklim, iletişim problemi, sağlık problemleri, su problemi, elektrik problemidir. Görüldüğü gibi öğretmen adaylarının bu konuda daha fazla problem dile getirdikleri ve özellikle bu konuda tedirginlik yaşadıkları ifade edilebilir. Yine çevresel probleme ilişkin olarak her ne kadar öğretmen adaylarının yoğunlaştıkları problem durumlar daha çok olsa da her iki grubun ortak belirttikleri problemleri olduğu dikkat çekmektedir. Özellikle ulaşım, barınma, iklim, iletişim, elektrik ve su problemlerinin her iki grup tarafından belirtilmiş olması dikkat çekicidir.

Üzerinde durulan bir diğer husus idari işlere yönelik problemlerdir. İdari işlere yönelik olarak öğretmen adaylarının üzerinde yoğunlaştıkları iki husus dikkat çekmektedir. Bunlardan biri yetersiz bilgi düzeyi diğeri ise tecrübesizlik olarak göze çarpmaktadır. Öğretmenlerin ise üzerinde durdukları konular çok daha fazladır. Araştırma kapsamındaki öğretmenler idari işlerle ilgili olarak üniversitede yetersiz eğitim verildiğini belirtmenin yanında hizmet içi eğitimin de yetersiz olduğunu belirtmişlerdir. Aynı zamanda milli eğitim müdürlüğü ile iletişim bozukluğu, işlerin zaman alması, müdür yetkili olmanın ve, resmi yazışmaların zorluğuna da dikkat çekmişlerdir. Görüldüğü gibi henüz göreve başlamamış öğretmen adayları idari işlerin problem yaratacağının farkındadırlar; ancak görev başındaki öğretmenlerin bu konu çok daha fazla tema üzerine yoğunlaşmaları uygulamanın çok daha zor olacağına göstergesi şeklinde yorumlanabilir.

Çalışmada sorgulanan diğer problem, okulun imkanlarına yöneliktir. Bu bağlamda öğretmen adaylarının düşük beklenti düzeyine sahip oldukları, ekonomik problemler, teknolojik ürün eksikliği, araç-gereç eksikliği, materyal eksikliğiyle karşı karşıya kalabileceklerinin farkında oldukları görülmektedir. Araştırmaya katılan öğretmenlerin ise laboratuvar eksikliği (fen ve bilgisayar), elektrik kesintisi, öğretim materyali eksikliği, teknolojik araç-gereç, okulun çevre düzenlemesi, okul ortamının kullanışsızlığı ve mevcut imkanları kullanmadaki yetersizlik biçiminde konulara yoğunlaştıkları belirlenmiştir. Öğretmen adaylarının düşük beklenti düzeyinde olmaları çarpıcı bir sonuçtur, aynı şekilde hem öğretmenlerin hem de öğretmen adaylarının benzer konulara yoğunlaşmaları ve öğretmen adaylarının daha göreve başlamadan bu durumun farkında olmaları dikkat çekmektedir.

Araştırmada sorgulanan diğer bir konu mesleki problemlerdir. Bu konuda öğretmenler ve öğretmen adayları alan bilgisi, mesleki bilgi ve genel kültür bilgisi açısından problem yaşadıklarını ifade etmektedirler. Öğretmen adayları hem meslek bilgisi hem de genel kültür bilgisi konusunda daha yoğun problem yaşayabileceklerini vurgularken öğretmenlerin özellikle meslek bilgisi yönünden kendilerini eksik hissettikleri ve bu konuda problem yaşadıkları belirlenmiştir. Gerek öğretmen adaylarının gerekse mesleğe yeni başlayan öğretmenlerin kendilerini mesleki bilgi açısından yetersiz görmeleri ve bu alanda problem yaşadıklarını ifade etmeleri dikkat çekmektedir. Bu konuya paralel olarak araştırma ile ortaya çıkarılmaya çalışılan bir başka konu üniversitede alınan eğitimin etkisi ve yaşanan problemlere ilişkindir. Bu bağlamda öğretmen adayları yetersiz uygulamalardan, akademisyenlerin yetersiz oluşundan; aynı zamanda gereksiz ve yetersiz derslerin, akademisyenlerin ideolojik tutumlarının ve sınıf öğretmenliği programının yetersizliğinin kendileri açısından problem teşkil ettiğini belirtmişlerdir. Öğretmenler ise derslerin yetersiz olması, akademisyenlerin yetersiz olması, derslere karşı ilgisizlik, tecrübe

eksikliği, kolay unutulma, derslerin teorik olması, öğretmenlerin bilinçsiz olması şeklinde problemler üzerinde durmuşlardır. Önceki problem alanlarında olduğu gibi öğretmenlerin ve öğretmen adaylarının benzer temalara yoğunlaştıkları görülmektedir. Özellikle derslerin yetersizliği, derslerin teorik olması ve uygulama eksikliğinin bulunması gibi konular ortak problemler olarak görülmektedir. Bu durum hem öğretmen adaylarının hem de mesleğini yapan öğretmenlerin eğitim eksikliği içinde olduklarının göstergesidir. Aynı zamanda mesleki anlamda yaşanan problemlerin de açıklayıcısı durumundadır.

Bütün bunlar göz önüne alındığında durumun daha net ortaya konması için benzer çalışmaların farklı alanlardaki öğretmenler ve öğretmen adayları üzerinde yapılması, eğitim fakültelerinde yürütülecek çalışmaların farklı sınıf düzeylerinde de yapılması önerilebilir. Bununla birlikte öğretmenlerin özellikle idari işlere yönelik yaşadıkları problemleri gidermek için eksikliğini duyduklarını ifade ettikleri hizmet içi eğitimin sağlanması ve bu konuda eğitim fakültelerindeki derslerin tekrar gözden geçirilerek bu konuların daha yoğun biçimde işlenebileceği bir dersin programlara dahil edilmesi önerilebilir. Bunun yanında öğretmen adaylarının içinde buldukları düşük beklenti düzeyinin daha yukarılara çekilebilmesi için onları daha olumlu okul ortamlarıyla karşılaştıracak uygulamaların yapılması önerilebilir.

KAYNAKÇA (REFERENCES)

1. Battal, N., Yurdakul, B. ve Sahan, H.H., (1998) '*Farklı Branşlardan Mezun Olan Sınıf Öğretmenlerinin Öğretmenlik Mesleğine İlişkin Görüşleri ve Karşılaştıkları Sorunlar.*' Balıkesir Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi, 1 (2) (Temmuz), 19-34.
2. Can, Y. ve Soyer, F., (2008). Beden eğitimi öğretmenlerinin sosyo-ekonomik beklentileri ile iş tatmini arasındaki ilişki, *Gazi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 28(1), 61-74.
3. Ceyhan, A.A., (2004). Ortaöğretim alan öğretmenliği tezsiz yüksek lisans programına devam eden öğretmen adaylarının umutsuzluk düzeylerinin incelenmesi, *Anadolu Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 4(1), 91-101.
4. Dursun, F., (2006). '*Birleştirilmiş Sınıflarda Eğitim Sorunları ve Çözüm Önerileri.*' Sosyal Bilimler Araştırmaları Dergisi, Sayı: 2, ss. 33-57.
5. Ekiz, D., (2006). '*Sınıf Öğretmenliği Mesleğine Yönelen Adayların Profilleri ve Geleceğe Yönelik Beklentilerinin İncelenmesi.*' Fırat Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi, 16 (1), ss. 131-147.
6. Ertürk, M., (2009). '*Sınıf Öğretmenlerinin ve Öğretmen Adaylarının Kendilerini Geliştirme İsteklerinin Değerlendirilmesi (Afyonkarahisar İl Örneği).*' Kuramsal Eğitimbilim, 2 (2), ss. 44-59.
7. Kuş-Saillard, E., (2009). NVIVO 8 ile Nitel Araştırma Projeleri, Ankara: Anı Yayıncılık.
8. Özbek, R., (2007). '*Öğretmen Adaylarının Öğretmenlik Mesleğini Tercih Etmenlerinde Kişisel, Ekonomik ve Sosyal Faktörlerin Etkililik Derecesine İlişkin Algıları.*' Fırat Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi, 17 (1), ss. 145-159.
9. Seferoğlu, S.S., (2001). '*Sınıf Öğretmenlerinin Kendi Mesleki Gelişimleriyle İlgili Görüşleri, Beklentileri ve Önerileri.*' Milli Eğitim Dergisi, Sayı: 149.
10. Şahin, A.E., (2003). '*Birleştirilmiş Sınıflar Uygulamasına İlişkin Öğretmen Görüşleri.*' Hacettepe Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi, Sayı: 25, ss. 166-175.

11. Uras, M. ve Kunt, M., (2004). Öğretmen adaylarının öğretmenlik mesleğinden beklentilerinin karşılanmasını umma düzeyleri, *Pamukkale Eğitim Fakültesi Dergisi*, Sayı: 19, <http://egitimdergi.pamukkale.edu.tr/makale/sayil9.html> adresinden 22.06.2009 tarihinde edinilmiştir.
12. Yalçınkaya, M., (2002). Yeni öğretmen ve teftiş, *Milli Eğitim*, <http://yayim.meb.gov.tr/dergiler/153-154/yalcinkaya.htm> adresinden 10. 04.2010 tarihinde edinilmiştir.
13. Yıldırım, A. ve Şimşek, H., (2005). *Sosyal Bilimlerde Nitel Araştırma Yöntemleri*, Ankara: Seçkin Yayıncılık.